

УДК: 343.2

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.2.17>

ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСЛІДНОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: АКТУАЛЬНИЙ СТАН

Музиченко О.В.,
*кандидат юридичних наук,
консультант суду Верховного Суду,
доцент кафедри публічного права
факультету права та міжнародних відносин
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Карандась М.В.,
*студент третього курсу
факультету правничих наук
Національного університету "Києво-Могилянська академія"*

Музиченко О.В., Карандась М.В. Визначення підслідності в кримінальному провадженні: актуальний стан.

Стаття присвячена дослідженню зміни підслідності прокурором у кримінальному провадженні та проблем, які постають при застосуванні прокурором вказаного інституту. Звернено увагу на збільшення кількості органів правопорядку зі слідчими функціями, що підвищило актуальність висвітленого питання. Проаналізовано судову щодо зміни підслідності у кримінальному провадженні. Висвітлено основні позиції Касаційного кримінального Суду у складі Верховного Суду стосовно визначення підслідності Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України та Національної поліції України. Акцентовано увагу на постанові Об'єднаної Палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду, де визначено чіткі критерії для визнання досудового розслідування ефективним. Крім цього, узагальнено запропоновані науковцями підходи щодо застосування норм кримінального процесуального закону, що регламентують інститут підслідності кримінальних проваджень та обґрунтовано доцільність включити до переліку ухвал слідчого судді, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування ухвалу слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на постанову прокурора про визначення підслідності. Визначено коло проблем, які мають місце при зміні підслідності кримінального провадження та наслідки, які зміни прокурором підслідності на орган досудового розслідування, який згідно зі статтею 216 Кримінального процесуального кодексу України не уповноважений на проведення досудового розслідування, наприклад, зловживання прокурором своїм правом на зміну підслідності з одного органу досудового розслідування на інший. Висвітлено важливість належного обґрунтування прокурором постанови про зміну підслідності, а також запровадження судового контролю щодо законності визначення прокурором підслідності за конкретним органом досудового розслідування.

Ключові слова: визначення підслідності, орган досудового розслідування, неефективність досудового розслідування, судова практика.

Muzychenko O.V., Karandas M.V. Determination of liability in criminal proceedings: current state.

The article is devoted to the investigation of the prosecutor's change of responsibility in criminal proceedings and the problems that arise when the prosecutor uses the specified institute. Attention was drawn to the increase in the number of law enforcement agencies with investigative functions, which increased the relevance of the highlighted issue. The judicial decision on the change of jurisdiction in criminal proceedings has been analyzed. The main positions of the Criminal Court of Cassation as part of the Supreme Court regarding the determination of the jurisdiction of the State Bureau of Investigation, the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, the Security Service of Ukraine and the National Police of Ukraine are highlighted. Attention is focused on the decision of the Joint Chamber of the Criminal Court of Cassation as

part of the Supreme Court, which defines clear criteria for recognizing the pre-trial investigation as effective. In addition, the approaches proposed by scientists regarding the application of the norms of the criminal procedural law, which regulate the institution of criminal proceedings, are summarized, and the expediency of including in the list of decisions of the investigating judge, which can be challenged during the pre-trial investigation, the decision of the investigating judge on the refusal to satisfy the complaint against the prosecutor's decision on determination of liability. The range of problems that occur when the jurisdiction of a criminal proceeding is changed and the consequences of a change of jurisdiction by the prosecutor on the body of a pre-trial investigation, which, according to Article 216 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, is not authorized to conduct a pre-trial investigation, for example, abuse by the prosecutor of his right to change jurisdiction with from one body of pre-trial investigation to another. The importance of proper substantiation by the prosecutor of the resolution on changing jurisdiction, as well as the introduction of judicial control over the legality of the prosecutor's determination of jurisdiction for a specific body of pre-trial investigation, is highlighted.

Key words: determination of liability, body of pre-trial investigation, ineffectiveness of pre-trial investigation, judicial practice.

Постановка проблеми. Проблема визначення та зміни підслідності за конкретним органом досудового розслідування завжди була актуальною серед українських науковців-процесуалістів та практичних працівників. Упродовж останніх років ця тема стала вкрай важливою, адже в Україні збільшилась кількість органів, які уповноважені здійснювати досудове розслідування. Наприклад, порівняно нещодавно було створено Національне антикорупційне бюро України (далі — НАБУ) та Державне бюро розслідувань (далі — ДБР). Останні, разом з Національною поліцією України, поступово перебрали на себе повноваження щодо здійснення досудового розслідування окремих кримінальних правопорушень від органів прокуратури. Новостворене Бюро економічної безпеки України, у свою чергу, перебрало на себе повноваження зі здійснення досудового розслідування окремих кримінальних правопорушень, що раніше були підслідні Податковій міліції.

Виклад основного матеріалу. Питання визначення підслідності виникає вже на стадії внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі — ЄРДР). Так, на практиці особа, уповноважена на внесення відомостей в ЄРДР часто відмовляла у внесенні відомостей за заявою особи через те, що вчинене кримінальне правопорушення не підслідне органу в який вона звернулася. Однак, у постанові Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 23 листопада 2021 року у справі № 332/1189/18 вказано, що приписи частин 1, 2 ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК) не передбачають обов'язкової вимоги щодо дотримання правил підслідності при внесенні відомостей до ЄРДР. Стаття 214 КПК не містить вказівки і на можливість не вносити відомості, якщо кримінальне правопорушення не підслідне відповідному органу розслідування. Також, на практиці виникало питання щодо можливості проведення прокурором слідчих (розшукових) дій на початковому етапі досудового розслідування, а вже після цього визначення ним відповідного органу досудового розслідування, якому підслідне кримінальне провадження та подальша його передача цьому органу. У цьому аспекті також виникало питання про допустимість отриманих прокурором доказів, якщо вони отримані після спливу строку, передбаченого ч. 7 ст. 214 КПК. З цього приводу Верховний Суду зазначив, що вирішуючи питання про допустимість доказів, отриманих у результаті процесуальних дій і процесуальних рішень, що були здійснені, прийняті прокурором, який є процесуальним керівником, з порушенням строку передачі матеріалів до органу досудового розслідування, визначеного в ч. 7 ст. 214 КПК, суд повинен врахувати тривалість такого порушення, обсяг і характер вчинених дій і прийнятих рішень. Недотримання строку, визначеного в ч. 7 ст. 214 КПК, не є безумовною підставою для визнання недопустимими доказів, отриманих на підставі таких процесуальних дій і рішень прокурора (постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 21 листопада 2022 року у справі № 991/492/19).

Важливо також зазначити, що у доктрині кримінального процесу зазначається про те, що кримінальним процесуальним законом не передбачено критеріїв для визнання проведення досудового розслідування ефективним або не ефективним. Тому, звертається увага на тому, що органи прокуратури можуть зловживати повноваженнями, що передбачені приписами ч. 5 ст. 36 КПК. Так, вищевказані приписи надають право окремо визначеним прокурорам доручити здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування, у тому числі слідчому підрозділу вищого рівня в межах одного органу в разі неефективного досудового розслідування.

Розглядаючи питання порушення правил підслідності треба звернути увагу на практику Верховного Суду. Так, у постанові від 14.04.2020 року у справі № 761/34909/17 колегія суддів Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду зазначила, що підслідність кримінальних проваджень визначається виключно кримінальним процесуальним законом, зокрема ст. 216 КПК. Натомість, за змістом ч. 5 ст. 36 КПК Генеральний прокурор, керівник регіональної прокуратури, їх перші заступники та заступники своєю вмотивованою постановою мають право доручити здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення, окрім того, що віднесене до підслідності Національного антикорупційного бюро України, іншому органу досудового розслідування, зокрема слідчому підрозділу вищого рівня в межах одного органу виключно у випадку здійснення неефективного досудового розслідування органом, підслідність кримінального провадження якого визначена ст. 216 КПК. Схожа позиція викладена й у постанові від 24.05.2021 року у справі № 640/5023/19. Відповідно до неї, колегія суддів Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду зазначила, що законодавець, розподіливши кримінальні правопорушення в межах підслідності різних органів досудового розслідування, виходив із презумпції, що саме цей орган здатний здійснити належне досудове розслідування кримінальних проваджень щодо зазначеного переліку кримінальних правопорушень у силу характеристик кримінального правопорушення, організаційних можливостей органу, звичаїв, потреб у спеціалізації тощо. Постанова про доручення досудового розслідування іншому органу досудового розслідування, її обґрунтування та вмотивування має бути предметом дослідження суду в кожному кримінальному провадженні, яка здійснюється з урахуванням його конкретних обставин. Результати такого дослідження утворюють підстави для подальшої оцінки отриманих у результаті проведеного досудового розслідування доказів з точки зору їх допустимості. У разі доручення Генеральним прокурором, керівником обласної прокуратури, їх першими заступниками та заступниками здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування без встановлення неефективності досудового розслідування органом досудового розслідування, визначеним ст. 216 КПК, зазначені уповноважені особи діятимуть поза межами своїх повноважень. У такому випадку матиме місце недотримання належної правової процедури застосування ч. 5 ст. 36 КПК та порушення вимог статей 214, 216 КПК.

Достатньо частими є приклади зловживання прокурорами права на зміну підслідності. Одним з таких зловживань є визнання досудового слідства, яке фактично не проводилося, неефективним. Так, у справі № 725/5014/18 судами першої та апеляційної інстанцій було встановлено, що прокурор виніс постанову про визначення підслідності за слідчим відділом одного з підрозділів Національної поліції України, мотивував це тим, що кримінальне правопорушення відповідно до ст. 216 КПК підслідне органам Національної поліції України та відповідні матеріали скерував від СБУ. У подальшому, першим заступником прокурора області, у порядку ч. 5 ст. 36 КПК визнано, що досудове розслідування слідчого управління Головного управління Національної поліції України є неефективним та визначено підслідність за слідчим відділом СБУ. При цьому встановлено, що слідчими органами Національної поліції України будь-яке досудове розслідування не проводилося, а відтак і неможливо було його визнати неефективним. Отже, Верховний Суд зазначив, що передумовою реалізації прокурором передбачених ч. 5 ст. 36 КПК повноважень має бути здійснення відповідним органом, визначеним у ст. 216 КПК, досудового розслідування в кримінальному провадженні та встановлення за наслідками такого розслідування його неефективності. Тому, передбачених ч. 5 ст. 36 КПК підстав доручати здійснення досудового розслідування в кримінальному провадженні іншому органу, ніж прямо визначеному в ст. 216 КПК, у прокурора не було.

Через призму ретроспективного аналізу приписів КПК слід звернути увагу й на те, що здійснення слідчими органами прокуратури досудового слідства також було частою підставою для закриття кримінальних проваджень через порушення правил підслідності. Так, у справі № 225/3731/18 прокурор у касаційній скарзі стверджував, що суд апеляційної інстанції дійшов помилкового висновку, що досудове розслідування у кримінальному провадженні здійснювалось з порушенням правил підслідності, внаслідок чого докази, зібрані під час досудового розслідування слідчим відділом військової прокуратури визнано недопустимими. Колегія суддів не погодилась з доводами прокурора й у постанові від 23.02.2022 року зазначила, що слідчому відділу Головної військової прокуратури належить здійснювати досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо особливо важливих кримінальних правопорушень у воєнній сфері. Також колегія суддів Верховного Суду погодилась з висновками апеляційного суду, що уповноваженими на здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 368, ч. 2 ст.

369-2 КК України є слідчі органи Національної поліції. Схожою є позиція Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду викладена у постанові від 25.10.2021 року у справі № 159/1383/17. Так, судом встановлено, що особа обвинувачувалася в тому, що, будучи начальником територіального сервісного центру МВС Регіонального сервісного центру МВС у Волинській області вніс до офіційних документів завідомо неправдиві відомості. Також особа обвинувачувалася в тому, що, будучи начальником Центру, одержав від громадян неправомірну вигоду. Досудове розслідування здійснювали слідчі органи військової прокуратури, що є порушенням підслідності відповідно до чинної на той час редакції КПК, адже згідно з частинами 1, 5 ст. 216 КПК це кримінальне правопорушення віднесено до підслідності слідчих органів Національної поліції.

Окрему увагу треба приділити справам пов'язаним з підслідністю ДБР. Так, у справі № 199/6610/20 захисник у своїй касаційній скарзі зазначав, що його підзахисний не є працівником правоохоронного органу, отже ДБР не вправі було проводити досудове розслідування, водночас у постанові від 23.06.2022 у цій справі колегія суддів зазначила, що статтею 1 Закону України «Про Національну гвардію України» від 13.03.2014 року № 876-VII передбачено, що Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, а відповідно до ч. 4 ст. 216 КПК слідчі органи Державного бюро розслідувань здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень вчинених, зокрема, працівником правоохоронного органу, тому порушення правил підслідності відсутні. Також цікавою для дослідження є справа № 725/2498/19, де в касаційній скарзі захисник стверджував, що досудове розслідування у кримінальному провадженні проведено неуповноваженим законом органом, а саме Національною поліцією України, замість ДБР, яке почало здійснювати свою діяльність з 27.11.2018 року. Позиція захисника була частково підтримана колегією суддів у постанові від 20.10.2022 року, адже на час внесення відомостей у ЄРДР та визначення органу досудового розслідування зазначеного кримінального провадження, слідчі органи прокуратури вже не мали повноважень проводити досудове розслідування кримінальних проваджень, підслідних ДБР, а слідчі органи ДБР ще не розпочали свою діяльність та не могли ефективно здійснювати досудове розслідування, тому справу було обґрунтовано передано до Національної поліції України, водночас після закінчення граничного тримісячного строку, визначеного розділом VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про Державне бюро розслідувань» кримінальне провадження не було передано для продовження досудового розслідування слідчим ДБР. Натомість, слідчим Національної поліції було проведено низку процесуальних дій, у тому числі слідчих (розшукових), та закінчено досудове розслідування шляхом складання обвинувального акта, тому докази були визнані недопустимими.

Акцентовати увагу треба й на справі № 752/7440/18, де захисник обвинуваченого намагався довести, що була порушена підслідність через те, що державне майно Інституту агроєкології та природокористування передано не у власність, а в оперативне управління і частина державного майна в статутному капіталі Інституту складає «0» відсотків, тому працівники Національного антикорупційного бюро України не могли проводити досудове слідство у цьому кримінальному провадженні, водночас наведені доводи не були підтримані судами й було зазначено, що ключовим є не наявність статутного капіталу як такого, а частка державної власності у майні відповідного суб'єкта господарювання, яка повинна перевищувати 50 відсотків його статутного капіталу (чи майна), якщо ж суб'єкт господарювання заснований повністю на державній власності, ця частка, зрозуміло, і не розраховується, а відповідна юридична особа відноситься до суб'єктів господарювання державного сектора економіки, тому не мало місце порушення підслідності.

Звернути увагу треба й на проблему широкої дискреції прокурорів щодо визначення ефективним чи неефективним проведення досудового розслідування. Як зазначалося раніше, у КПК не існує критеріїв, які могли б визначити законність направлення кримінального провадження з одного слідчого підрозділу до іншого або до іншого органу досудового розслідування.

У цьому аспекті Т. Лужецька зазначає, що для застосування правових положень, визначених в ст. 36 КПК необхідно встановити, зокрема і те, що за наслідками проведеного досудового розслідування орган, який визначений у ст. 216 КПК, проводив його неефективно. При цьому, законодавство не містить легального визначення поняття «неефективне досудове розслідування». Тому на практиці існує безліч варіантів його тлумачень [1]. Слушною видається позиція О. Крикунова, який вважає, що нормативного визначення критеріїв ефективності здійснення досудового розслідування як певного загального стандарту бути не може через об'єктивні та суб'єктивні особливості окремих кримінальних правопорушень та процесу їх розслідування [2].

Поряд із цим, принагідно виділити практику Європейського суду з прав людини, яку зазначила Об'єднана палата Касаційного кримінального суду Верховного Суду у своїй постанові від 24.05.2021 року у справі № 640/5023/19. Так, цим Судом було виокремлено такі критерії для визначення ефективності досудового розслідування: 1) спрямованість на досягнення завдань кримінального провадження (метою проведення досудового розслідування завжди має бути досягнення завдань кримінального провадження); 2) законність (здійснення досудового розслідування повинно відповідати принципу законності, тобто забезпечувати ефективне дотримання положень національного законодавства); 3) публічність (досудовому розслідуванню має бути притаманна засада публічності (ініціативності органу досудового розслідування), яка полягає в оперативній реакції на вчинене кримінальне правопорушення компетентною особою, яка не залежатиме від волі зацікавлених осіб); 4) розумна швидкість (критерій розумної швидкості досудового розслідування, що передбачає здійснення процесуальних дій на цьому етапі судочинства без зайвих затримок, їх своєчасність, відсутність необґрунтованого зупинення кримінального провадження тощо); 5) усебічність та повнота розслідувань (усебічність та повнота застосування заходів, спрямованих на розкриття кримінального правопорушення, яка передбачає послідовність, логічність отримання доказів та порядок оперування ними, обґрунтування процесуальних рішень); 6) незалежність та неупередженість (незалежність та неупередженість особи, яка здійснює досудове розслідування кримінального правопорушення); 7) прозорість (прозорість досудового розслідування, захист прав та інтересів потерпілого, його родичів, своєчасне надання їм процесуального статусу, залучення до проведення процесуальних дій, ознайомлення з матеріалами провадження); 8) індивідуалізація (урахування під час досудового розслідування індивідуальних особливостей особи правопорушника, а саме: його віку, гендерної належності, національності); 9) диференціація форм розслідування (поділ форм досудового розслідування з метою його оптимізації).

Важливо звернути увагу на пропозиції науковців щодо створення механізму перевірки законності рішення прокурора про визначення підслідності. Так, пропонується передбачити в законодавстві можливість оскарження постанови про визначення підслідності слідчому судді, що унеможливило б порушення правил підслідності, а у разі скасування слідчим суддею постанови прокурора докази, які отримані під час здійснення розслідування неуповноваженим органом, мають визнаватися недопустимими. Схожими є позиції М.А. Погорецького та С.Г. Волкотруб, які пропонують розширити сферу судового контролю [3]. Стверджують, що норми чинного КПК не передбачають право сторони захисту, потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, оскаржити рішення прокурора про визначення підслідності конкретного кримінального провадження під час здійснення досудового розслідування, що негативно позначається на забезпеченні належного захисту прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження в досудовому розслідуванні. Натомість у правозастосовній практиці поширеними є випадки подання підозрюваними, захисниками під час підготовчого провадження або судового розгляду клопотань з приводу необґрунтованого визначення прокурором підслідності відповідного кримінального провадження, визнання доказів недопустимими через порушення стороною обвинувачення правил підслідності. Городецька М.С., підтримуючи позицію науковців щодо необхідності запровадження судового контролю стосовно законності визначення прокурором підслідності за конкретним органом досудового розслідування, пропонує встановити таке правило: якщо учасники не скористалися можливістю оскаржити підслідність під час досудового розслідування, то під час судового розгляду вони не мають ставити питання щодо недопустимості доказів через неправильно визначену підслідність [4].

Приділити належну увагу треба й новелам законодавства, які були прийняті під час воєнного стану. Так, Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14 квітня 2022 року, внесено доповнення до ч. 5 ст. 36 КПК, які значно розширили повноваження прокурора щодо визначення підслідності під час дії воєнного стану. Відповідно до ч. 5 ст. 36 КПК Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки), керівник обласної прокуратури, їх перші заступники та заступники своєю вмотивованою постановою мають право доручити здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування, у тому числі слідчому підрозділу вищого рівня в межах одного органу, у разі неефективного досудового розслідування або за наявності об'єктивних обставин, що уне-

можливають функціонування відповідного органу досудового розслідування чи здійсненням ним досудового розслідування в умовах воєнного стану [5]. У контексті внесених змін, доручити проведення досудового розслідування іншому органу досудового розслідування можна лише у двох випадках: у разі неефективного досудового розслідування та наявності об'єктивних обставин, що унеможливають функціонування відповідного органу досудового розслідування чи здійсненням ним досудового розслідування в умовах воєнного стану [1].

В аспекті запровадження воєнного стану В. Романюк, аналізуючи проблему визначення підслідності за ст. 111-1 КК, зазначає, що відповідно до структури норми ст. 111-1 КК частини 1 та 2 є кримінальним проступком, а частини 3–8, відповідно, злочином. За правилами, закріпленими у ч. 2 ст. 216 КПК, досудове розслідування (дівання та досудове слідство) у вказаному кримінальному правопорушенні здійснюють органи досудового розслідування (підрозділи дівання та слідства) органів безпеки. З 15 березня 2022 року (запровадження кримінальної відповідальності за ст. 111-1 КК) до 1 травня 2022 року з огляду на те, що в територіальних органах безпеки України з 1 липня 2020 року і досі не створено спеціалізовані підрозділи дівання, керуючись ч. 5 ст. 36 КПК, керівництво регіональних прокуратур із метою всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінального провадження застосовувало практику доручення здійснення досудового розслідування у кримінальних провадженнях, що за підслідністю належать органам безпеки, іншим органам досудового розслідування, зокрема Національній поліції України. При цьому автор вказує, що жодна з передбачених у ч. 5 ст. 36 КПК підстав не передбачає вмотивовану підставу доручення прокурором здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування у разі відсутності утвореного спеціалізованого органу [6].

Висновок. Отже, зі збільшенням кількості органів правопорядку, які здійснюють досудове розслідування, а також військовою агресією РФ зростає й актуальність проблеми визначення підслідності. З аналізу судової практики вбачається, що порушення правил підслідності призводить до визнання доказів, зібраних не уповноваженим органом досудового розслідування, недопустимими, а кримінальне провадження, як правило, підлягає закриттю. Водночас судова практика та наукова спільнота пропонують дієві механізми для вирішення проблеми порушення правил підслідності. У цьому аспекті слід погодитися з правовими позиціями Верховного Суду щодо необхідності належного обґрунтування постанови прокурора про визначення підслідності і розгляду обґрунтованості визначення підслідності у кожному конкретному випадку. Також слід погодитися з науковцями, що пропонують запровадити судовий контроль щодо законності визначення прокурором підслідності, а саме можливість оскарження постанови про визначення прокурором підслідності до слідчого судді у порядку, передбаченому ст. 303 КПК. У розвиток цього питання вважаємо доцільним включити до переліку ухвал слідчого судді, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування ухвалу слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на постанову прокурора про визначення підслідності, оскільки правильне вирішення питання щодо визначення підслідності впливає на допустимість отриманих доказів органом досудового розслідування та подальше доведення винуватості особи.

Водночас не можемо погодитися з вищенаведеною позицією щодо необхідності запровадження обмежень в оскарженні підслідності учасниками кримінального провадження, оскільки це суперечить загальним засадам кримінального провадження.

Список використаних джерел:

1. Лужецька Т. Деякі аспекти визначення підслідності в умовах воєнного стану. Кримінальне судочинство: права людини під час дії надзвичайного або воєнного стану. 2022. 18 листоп. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/22312> (дата звернення: 16.02.2023).
2. Крикунов О. Неефективність досудового розслідування як підстава для відсторонення слідчого від здійснення кримінального провадження. *Історико-правовий часопис*, 2017, № 2(10). 2018. 16 квіт. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/13921/1/26%20krykunov.pdf> (дата звернення: 16.02.2023).
3. Погорецький М.А., Волкотруб С.Г. Удосконалення кримінального процесуального законодавства України щодо підслідності органів досудового розслідування. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 1. С. 71–80.

4. Городецька М. Щодо розподілу підслідності на досудовому розслідуванні. Правовий часопис Донбасу. 2022. № 2 (79). С. 136–143. DOI:<https://doi.org/10.32366/2523-4269-2022-79-2-136-143>.
5. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану: Закон України від 14.04.2022 № 2201-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20) (дата звернення: 16.02.2023).
6. Романюк В. Зміна прокурором підслідності: проблеми правозастосування. Право і безпека. 2022. № 2 (85). С. 107–120. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.10>.